

ДО ПИТАННЯ ПРО СУСПІЛЬНУ НЕБЕЗПЕКУ РЕЛІГІЙНОГО ФАНАТИЗМУ

Релігійний фанатизм – щире переконання в абсолютній істинності принципів тієї чи іншої релігії, стійка вірність та здатність пожертвувати власним життям та життям інших заради своїх поглядів. Релігійно-фанатичні прояви можуть мати місце в будь якій релігії або конфесії. Релігійний фанатизм кожного окремого віруючого формується під впливом різних факторів та проходить ряд етапів, причому на кожному з них зовнішні прояви мають свою специфіку. Зовнішні умови, як правило не народжують самих мотивів фанатичної поведінки віруючого. Для цього вони повинні пройти через його свідомість, віру, психіку. Отже, релігійний фанатизм явище соціально-психологічне. Фанатизм завжди поділяє світ і людство на дві частини, на два ворожих табори. Фанатизм не дозволяє існувати різноманітним ідеям та світоглядам, для нього не існує багатоманітного світу. Все, що відрізняється від мислення фанатика, – вороже.

Психологія фанатика-одинака відрізняється від психології фанатика – члена тоталітарної секти. Це пов'язано з тим, що таке середовище стає криміногенним фактором, коли окремі особи або групи утворюють власну антисоціальну та кримінальну релігійну культуру. Суспільно-небезпечними наслідками таких перетворень є виникнення релігійної злочинності, тобто кримінальних правопорушень, що вчиняються в процесі або у зв'язку з віросповіданням. У цьому випадку, релігійна злочинність – це загальносоціальне, суспільно-небезпечне явище, підставою якого є протиріччя громадського буття з релігією та духовною свідомістю, що проявляється в сукупності однорідних кримінальних правопорушень, що вчиняються в цій сфері. У цьому випадку, увага повинна приділятися такому явищу як кримінальна субкультура, де мається на увазі особлива сфера культури, цілісне суверенне утворення всередині пануючої культури, яке відрізняється власним цілісним ладом, звичаями, нормами. Представники або так звані носії субкультури зацікавлені в тому, щоб зберегти власні закони, за якими вони живуть і протиставити їх на противагу пануючій культурі, яку вони сприймають як «чужу».

На рішення вчинити кримінальне правопорушення на релігійному ґрунті впливають особливості психічних процесів особистості: пам'ять людини, мислення, інтуїція та особливості розвитку інтелекту, воля та виховання. Використання деякими лідерами релігійних груп контролю свідомості може впливати і на процеси мислення. Мета методики – викликати у особи відчуття своєї значущості, ніби він саме та людина, яку чекали. Новачок повністю опікується членами групи та не відпускається з поля їх зору ні на хвилину. Така ізоляція не дає можливості новачку отримувати будь яку іншу інформацію крім тієї, яка нав'язується йому членами секти. Отже, гальмування самостійного мислення робить жертву залежною від навіювань членів секти. Така людина не контролює свою волю і стає ідеологічною та фізичною зброєю злочинних релігійних груп. Суспільна небезпека існування таких груп полягає в тому, що крім кримінальних правопорушень на релігійному ґрунті, вони провокують вчинення і інших суспільно небезпечних, які вчиняються для підтримання діяльності секти (крадіжки, шахрайство тощо). Для новачків секта маскується й приймається ними як дружня організація, яка активно намагається допомогти їм в саморозвитку та в проблемах, які виникають у людей. Секта намагається увійти у сферу життя новачка та контролювати його.

Таким чином, кримінальне правопорушення і суб'єкта діяння необхідно розглядати в діалектичній єдності. Без цього неможливо розібратися в джерелах такого діяння, виявити механізм його вчинення. Адже злочинна поведінка, як і будь-яка поведінка людини, має дві основні групи ознак. Суб'єктивні – мотиви, мета, умисел людини та об'єктивні – фізичні рухи і дії. Кримінальне правопорушення, перш ніж втілитися в небезпечні для суспільства дії, проходить стадію внутрішнього, психологічного визрівання. Вчинення діяння на релігійному ґрунті – це віддзеркалення відповідного психічного стану особистості. Психічні стани є стійкою інтеграцією всіх психічних проявів людини при певній його взаємодії з дійсністю.